MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF

JOSEPH ZAMMIT MC KEON

Seduta tal-15 ta' Jannar, 2015

Citazzjoni Numru. 831/2006

Gino Vassallo

kontra

Korporazzjoni Enemalta

Il-Qorti :

I. <u>Preliminari</u>

Rat ir-**<u>rikors guramentat</u>** li prezenta l-attur fit-<u>12 ta` Settembru 2006</u> u jaqra hekk –

Illi l-attur ghandu "service contract" mal-Korporazzjoni konvenuta u dana billi din tissuplixxih bid-dawl mill-fond minn fejn huwa jopera u cioe` fil-fond bl-isem "International Plastics", Garage 22, Triq Tal-Handaq, limiti ta` Hal-Qormi ;

Illi l-attur ili jopera s-sengha tieghu li jaghmel oggetti tal-plastic bhal "plastic bags", boroz ecc. mis-sena 1993 u dana gewwa l-"workshop" tieghu imsemmi ;

Illi hekk kif juri l-istatement hawn anness u mmarkat bhala Dokument `GV1` l-attur gie informat mill-Korporazzjoni intimata f`Lulju 1998 illi ghandu jhallas kont ta` elf u hamsa u hamsin lira Maltin u wiehed u tmenin centezmu (Lm1055.81) u l-istess attur hallas dan il-kont hekk kif hemm indikat fl-istess statement ;

Illi l-attur baqa` jircievi l-kontijiet min-naha tal-Korporazzjoni konvenuta liema kontijiet huwa kien qed ihallas regolarment hekk kif hemm indikat fl-istess statement ;

Illi f`daqqa wahda l-attur ircieva kont iehor min-naha tal-Korporazzjoni konvenuta li huwa ghandu jhallas ghall-provvista tad-dawl tieghu s-somma ta` tmienja u ghoxrin elf mitejn u tmintax –il lira Maltin u erbgha u tletin centezmu (Lm28,218.34) u dan f`Mejju 2005 u dana minhabba li l-istess Korporazzjoni kienet hadet zball ghal diversi snin fil-mod kif hija kienet qieghedha tkejjel il-konsum ta` l-elettriku min-naha tar-rikorrent mill-fond in kwistjoni ;

Illi dan il-fatt kif hawn fuq spjegat irreka dannu u pregudizzju serju lill-attur fl-attivita` ta` xoghol tieghu u dana minhabba l-fatt illi kieku l-attur kien f`posizzjoni li jkun jaf tul is-snin illi l-konsum ta` elettriku kien taht huwa kien dial dawn l-ispejjez tal-produzzjoni fil-prezz li huwa kien qed jiffissa ghall-prodott tieghu lill-klijenti tieghu u b`hekk jevita li jinkorri telf fl-attivita` tieghu minhabba l-fatt li kien hemm spiza tal-produzzjoni u cioe` konsum ta` l-elettriku li huwa ma kienx jaf bih ;

Illi apparti minn hekk kif hemm indikat f`Dokument `GV2` u "GV3` rispettivament l-istess Korporazzjoni konvenuta kienet intimat lill-attur li hija se taqtghalu l-provvista ta` l-elettriku bi pregudizzju car ghall-istess attur li huwa ma jkunx jista` jkompli bl-attivita` ta` xoghol tieghu. Anke jekk Wide jifli l-istess ittri ta` intimazzjoni Wide isib illi fiz-zewg ittri l-Korporazzjoni konvenuta qieghedha tirreklama ammonti differenti minghand l-attur li juri bic-car illi l-istess Korporazzjoni lanqas biss taf x`hinu l-ammont precizament dovut mill-istess attur bhala konsum ta` elettriku (jekk dana huwa l-kaz) li huwa ghamel ;

Illi l-attur ghalhekk ihoss fl-ewwel lok illi l-Korporazzjoni konvenuta ma mxietx skond il-ligi u ai termini tas-`service contract` li hemm vigente bejn il-kontendenti f`dik il-kawza mieghu meta hija baghtitlu kont ta` dik il-portata f`daqqa u issa qed tippretendi l-hlas f`qasir zmien u fit-tieni lok huwa qed jikkontesta l-`quantum` tal-kont bhala wiehed eccessiv ;

Illi nhar l-4 ta` Settembru 2006 l-attur ottjena l-hrug ta` mandat ta` inibizzjoni contra l-istess Korporazzjoni konvenuta halli din ma tieqafx milli tibia` tonora s-`service contract` li hija ghandha mieghu.

Ghaldaqstant l-attur umilment jitlob li dina l-Onorabbli Qormi joghgobha prevja kull dikjarazzjoni ohra li hija tos li ghandha taghti fic-cirkostanzi :

1. Tiddikjara illi ma kien hemm u m`hemm l-ebda raguni valida fil-ligi ghalfejn il-Korporazzjoni konvenuta m`ghandhiex tibqa` tonora s-`service contract` hawn fuq indikat u li hija ghandha ma` l-attur ;

2. Tiddikjara illi l-kontijiet kollha mahruga in konnessjoni mal-fond hawn fuq indikat huma eccessivi ;

3. Tiffissa jekk ikun il-kaz x`hinu l-ammont dovut mill-attur lill-Korporazzjoni konvenuta bhala konsum ta` l-elettriku mill-fond hawn fuq indikat permezz ta` perit nominando ;

4. Tiddikjara li certu ammonti huma dovuti mill-attur lill-Korporazzjoni konvenuta (jekk ikun il-kaz) huma preskritti bil-preskrizzjoni kwinkwennali ;

5. Tiddikjara illi l-Korporazzjoni konvenuta iddekadiet mill-obbligi taghha fis-`service contract` li hija ghandha ma` l-attur u dana billi hija naqset milli tohrog lill-attur kontijiet regolari u korretti hekk kif hawn fuq spjegat ;

6. Tiddikjara illi minhabba dekadenza da parti tal-Korporazzjoni konvenuta l-attur sofra dan konsistenti principalment f`telf ta` profitti jew addirittura f`telf ta` attivita` ta` xoghol tieghu hekk kif hawn fuq spjegat ;

7. Tillikwida d-danni sofferti mill-attur anke permezz tal-hatra ta` perit nominand ;

8. Tordna lill-korporazzjoni konvenuta thallas id-danni lill-attur ;

9. Tikkonferma l-effetti tal-Mandat ta` Inibizzjoni fl-ismijiet hawn fuq indikati iddekretat nhar l-4 ta` Settembru 2006.

Rat il-lista tax-xhieda indikati mill-attur u l-elenku ta` dokumenti esebiti.

Rat ir-**risposta guramentata** li pprezentat il-Korporazzjoni Enemalta fit-8 ta` Frar 2007 u li taqra hekk :-

1. Illi l-attur huwa provist minn servizz ta` kurrent elettriku fil-fond kummercjali International Plastics, Triq Tal-Handaq, Hal-Qormi, permezz tal-kont numru 206742440 liema kont huwa registrat fuqu personalment ;

2. Illi r-relazzjoni bejn l-attur u l-Korporazzjoni intimata hija regolata mir-Regolamenti ghall-Provvista ta` l-Elettriku ;

3. Illi l-ammonti rikjesti mill-Korporazzjoni huma totalment dovuti u dan kif registrati fuq il-meter illi l-Korporazzjoni nstallat fil-propjeta` tar-rikorrent u jirrispekkja l-konsum li sar fil-fond in kwistjoni tu lis-snin ;

4. Illi dan il-meter li kienu ilu ma jinqara mill-1998 inqara f`April ta` l-2005.

5. Illi tul dawn is-snin ir-rikorrent kien kuntent illi jhallas estimi fuq il-kont, meta kien jaf li ma kienx qed isir qari tal-meter, minbarra l-fatt illi bejn l-2003 u l-2006 ir-rikorrent kien qieghed ihallas biss il-kera tal-meter illi kienet tammonta ghal bejn wiehed u iehor is-somma ta` tmien liri (Lm8) ghal kull xaghrejn ;

6. Illi finalment inhareg il-kont attwali bbazat fuq il-qari tal-meter u allura fuq il-konsum reali li qieghed isir fil-propjeta` in kwistjoni u wara snin ihallas biss estimi ridotti bbazati fuq konsum passat u sahansitra recentement ihallas biss il-kirijiet tal-meter, l-attur ma ghogbux ihallas ghal dak li vera ghamel uzu minnu u ntavola l-proceduri prezenti li permezz taghha jargumenta li ghandu dritt jibqa` lura milli jhallas dak li huwa sakrosantament dovut lill-Korporazzjoni ghall-konsum li ghamel dan l-individwu ;

7. Illi assolutament mhuwiex minnu li l-Korporazzjoni ghamlet xi zball fi hrug ta` kontijiet fir-rigward ta` dak il-konsumatur u di piu` mhuwiex minnu li l-Korporazzjoni mxiet kontra dak li jistiuplaw ir-Regolamenti precitati ;

8. Illi l-argument ta` l-attur illi kieku kien jaf li kienu dovuti dawn l-ammonti hu kien ivarja l-prezzijiet tieghu u l-argument inerenenti li ghalhekk l-attur sofra xi danni huwa wkoll infondat fil-fatt u fid-dritt stante illi l-attur kien jaf ben tajjeb, kemm minn qari semplici tal-kont, kif ukoll mill-fatt illi hu kien qieghed ihallas biss il-kera tal-meter in kwistjoni li l-ammonti li qed ihallas ma kienux jirriflettu l-konsum fil-fond in kwistjoni.

9. Illi kieku ried l-attur kellu bosta rimedji fejn hu seta` jcempel lill-Korporazzjoni Enemalta jew lill-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta` l-Ilma, din ta` l-ahhar rapprezentanta tal-Korporazzjoni Enemalta ghall-gbir ta` kontijiet, u seta` nfurmahom bil-qari tal-meter tieghu stante li hu kien ben konsapevoli mill-fatt li ma kienx qed johrog kont fuq konsum attwali.

10. Illi ghalhekk fid-dawl tar-regolament 67 tar-Regolamenti ghall-Provvista ta` l-Elettriku l-Korporazzjoni Enemalta hija ntitolata li tissospendi l-kurrent elettriku minhabba nuqqas ta` hlas ;

11. Illi assolutament ma hemmx lok ta` preskrizzjoni stante li saru pagamenti kif ukoll stante illi l-korporazzjoni Enemalta ma setgghetx tohrog kont qabel kellha qari attwali ;

12. Illi finalment mhuwiex assolutament minnu, kif allegat, illi l-korporazzjoni mhijiex konsapevoli mill-ammonti dovuti u nbaghtu zewg ittri b`ammonti diversi ghas-semplici raguni li t-tieni ittra tikkontempla l-hlas ta`

kurrent elettriku pprovdut fil-perijodu bejn ittra u ohra, fis-sens illi sar konsum ulterjuri, il-kont precedenti ma thallasx u b`hekk ovvjament l-ammont dovut zdied ;

13. Illi fuq dan il-kont huma dovuti tnejn u tletin elf u tnejn u erbghin lira Maltija u tmienja u sebghin centezmu (Lm32,042.78) rapprezentanti konsum ta` l-elettriku fil-fond riferit ghall-perijodu bejn l-4 ta` Lulju 1998 u 19 ta` Dicembru 2006 kif indikat fl-annessi dokumenti EN1 u EN2 u kif riflessi minn qari attwali tal-meter relattiv ;

Ghaldaqstant in vista tas-suespost il-Korporazzjoni Enemalta titlob bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti joghgobha tichad it-talba attrici bhala nfondata kemm fil-fatt kif ukoll fid-dritt bl-ispejjez kontra l-attur.

Rat l-lista tax-xhieda ndikati mill-konvenuta u l-elenku ta` dokumenti li pprezentat mar-risposta guramentata.

Rat **il-kontrotalba** li taqra hekk :-

1. Illi l-attur rikonvenzjonat huwa provvist minn servizz ta` kurrent elettriku fil-fond kummercjali International Plastrics, Triq Tal-Handaq, Hal-Qormi, permezz tal-kont numru 206742440 liema kont huwa registrat fuq l-attur Gino Vassallo ;

2. Illi r-relazzjoni bejn l-attur u l-Korporazzjoni ntimata hija regolata mir-Regolamenti ghall-Provvista ta` l-Elettriku ;

3. Illi fuq dan il-kont hemm dovuti tnejn u tletin elf u tnejn u erbghin lira Maltija u tmienja u sebghin centezmu (Lm32,042.78) rapprezentanti konsum ta` l-elettriku fil-fond riferit ghall-perijodu ta` bejn l-4 ta` Lulju 1998 u 19 ta` Dicembru 2006, kif indikat fl-annessi dokumenti EN1 u EN2 u kif riflessi minn qari attwali tal-meter relattiv ;

4. Illi ghalkemm debitament interpellat u minkejja varji laqghat u diskussjonijiet, liema laqghat dejjem saru minghajr pregudizzju reciproku, l-attur rikonvenzjonat baqa` nadempjenti ;

Ighid ghalhekk l-istess Gino Vassallo ghaliex m`ghandhiex din l-Onorabbli Qorti ghar-ragunijiet premessi u prevja kull dikjarazzjoni necessarja :

1. Tiddikjara illi Gino Vassallo huwa debitur tal-Korporazzjoni Enemalta fl-ammont ta` tnejn u tletin elf u tnejn u erbghin lira Maltija u tmienja u sebghin centezmu (Lm32,042.78) rapprezentanti konsum ta` l-elettriku fil-fond kummercjali International Plastics, Triq Tal-Handaq, Hal-Qormi, permezz tal-kont numru 206742440 liema kont huwa registrat fuq l-attur ;

2. Tikkundanna lill-istess Gino Vassallo jhallas lill-Korporazzjoni Enemalta l-ammonti msemmija bl-imghaxijiet mid-data tal-konsum sadf-data tal-pagament relattiv u bl-ispejjez.

Rat il-lista tax-xhieda ndikati mill-konvenuta rikonvenzjonanti, u l-elenku ta` dokumenti li pprezentat ghall-fini tal-kontrotalba.

Rat in-nota tal-attur tad-9 ta` Marzu 2007.

Rat **ir-risposta guramentata tal-attur ghall-kontrotalba** ghall-kontrotalba li kienet prezentata fid-9 ta` Marzu 2007 u taqra hekk –

1. Illi fl-ewwel lok u in linea preliminari l-attur-rikonvenzjonat jeccepixxi illi certu ammonti li qed jintalbu minghandu mill-Korporazzjoni konvenuta rikonvenzjonanti huma preskritti bil-preskrizzjoni kwinkwennali ai termini tal-Artikolu 2156(f) tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta` Malta.

2. Illi fi kwalunkwe kaz ghal dak li jirrigwarda l-ammont rimanenti li qed jigi mitlub mill-Korporazzjoni konvenuta rikonvenzjonanti minghand l-attur rikonvenzjonat dawn m`huwiex klollu dovuit u jrid jigi stabbiliti x`inhuwa l-ammont li ghadu realment dovut.

3. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri kif permessi mil-ligi.

Rat il-lista tax-xhieda ndikati mill-attur rikonvenzjonat.

Rat id-digriet ta` din il-Qorti diversament presjeduta moghti fl-udjenza tat-13 ta` Marzu 2007 fejn hatret lill-Av. Dr. Yvette Cassar bhala Assistent Gudizzjarju sabiex tigbor il-provi.

Rat il-provi inkluzi dawk li ngabru mill-Assistent Gudizzjarju.

Rat id-digriet li tat din il-Qorti diversament presjeduta fl-udjenza tal-15 ta` Novembru 2011 fejn laqghet it-talba tal-konvenuta ghal korrezzjoni tal-ewwel talba rikonvenzjonali taghha.

Rat in-nota li pprezentat il-konvenuta fil-15 ta` Novembru 2011 li permezz taghha rriduciet it-talba taghha ghall-ammont ta` Lm23,655.17 ekwivalenti ghal €57,431.10.

Rat in-noti ta` osservazzjonijiet tal-partijiet.

Rat id-digriet li tat din il-Qorti diversament presjeduta fl-udjenza tat-13 ta` Novembru 2012 fejn laqghet it-talba tal-attur sabiex jeccepixxi l-preskrizzjoni skond l-Art 2156(f) tal-Kap 16 bhala konsegwenza tal-korrezzjoni tal-ewwel talba rikonvenzjonali tal-konvenuta u fejn tat lill-attur zmien ghoxrin jum biex jipprezenta risposta guramentata ulterjuri.

Rat li l-attur baqa` ma pprezentax risposta ulterjuri.

Rat li din il-Qorti diversament presjeduta halliet il-kawza ghas-sentenza ghall-20 ta` Jannar 2014.

Rat illi b`ordni tal-Prim` Imhallef tat-12 ta` Jannar 2014 l-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif presjeduta.

Rat id-digriet taghha tat-30 ta` Jannar 2014.

Rat in-nota li pprezentat il-konvenuta fis-7 ta` Frar 2014 fejn iddikjarat li qeghda toqghod fuq l-atti partikolarment izda mhux esklussivament fuq in-nota ta` osservazzjonijiet taghha.

Rat id-digriet li tat fl-udjenza tat-13 ta` Marzu 2014 fejn halliet il-kawza ghas-sentenza ghal-lum *in difett ta` ostakolu.*

Rat illi ma jirrizultax li hemm ostakolu sabiex il-kawza tigi deciza llum.

Rat l-atti l-ohra tal-kawza.

Ikkunsidrat :

II. <u>Provi</u>

<u>L-attur</u> xehed illi sena wara li fetah il-fabbrika tieghu go Tal-Handaq, gew mill-Enemalta biex jiehdu reading, u wara rcieva kont ta` Lm1000, li huwa hallas. Fs-snin ta` wara baqa` jircievi kontijiet. Minhabba problemi finanzjarji, beda jhallas ftit ftit dawk il-kontijiet. Il-kont baqa` tiela` ghal Lm4000 u kwazi hallsu kollu. In segwitu rcieva kont ta` eluf ta` liri. Minn verifiki li ghamel irrizulta li l-kont l-gholi hareg billi kien ittiehed reading hazin. Mill-Enemalta accettaw l-izball pero` nsistew li kien hemm konsum ta` dawl. Ighid li kien minaccjat li jekk ma jhallasx il-kont, jinqata` s-servizz. Il-prezzijiet tal-prodotti tieghu kien jahdimhom fuq il-kontijiet li kien jircievi. Bil-kontijiet kif kienu, huwa kellu spiza ta` 1c ghal kull kilo plastic mentri bil-kont il-gholi kif gie l-ispiza telghet ghal 6c ghal kull kilo plastic.

<u>John Saliba</u> – Kap tat-Taqsima tal-Credit Control tal-konvenuta – xehed illi l-kont ta` Lm28,218.34 hareg fit-2 ta` Mejju 2005. L-ammont kien ilu jingema` billi l-qari attwali kien sar fid-9 ta` Marzu 1998 meta ttiehed reading ta` 25897 –il unit. Fl-2005 il-meter ma kienx inqara ghaliex skond il-file meta mar il-meter reader sab il-post maghluq. Il-kont kien jirrelata ghal fond kummercjali. Meta meter reader ma jsib lil hadd, halli nota biex il-konsumatur jaghmel kuntatt mieghu. Il-meter readers ikunu mpjegati tal-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta` l-Ilma. Bejn l-1998 u l-2005 inhargu lill-attur kontijiet bi stimi. L-attur ghamel xi pagamenti izda qatt ma hallas il-kont kollu. Il-kont ta` Lm28,218.34 kien attwali ; fil-fatt ittiehed reading f`April 2005. Fis-27 ta` Frar 2004 sar ftehim (Dok JSX) bejn l-attur u l-Korporazzjoni ghas-Servizzi ta` l-Ilma fuq hlas ta` Lm4417.04 li kellu jigi effettwat permezz ta` `down payment` ta` Lm500 u l-bilanc ta` Lm300 kull xahar. L-ammont tal-ftehim kien ibbazat fuq stimi. L-attur ipprotesta dwar il-kont ta` Lm28,218.34. Minn din il-figura kellha titnaqqas `surcharge` ta` Lm3659.65 u VAT fuq is-surcharge ta` Lm182.98 ghax ma kienux dovuti. Ghalhekk l-ammont attwalment dovut sar-reading tal-4 ta` April 2005 kien ta` Lm24,655.17. Ikkonferma li meta l-persuna tircievi l-kont, ikun jirrizulta fil-kont stess jekk il-hlas pretiz ikunx attwali jew stima. Wara l-4 ta` April 2005, hargu kontijiet ohra li pero` ma kienux

kontestati. Il-figura ta` Lm24,655.17 telghet daqstant ghaliex il-kontijiet precedenti kienu qeghdin johorgu abbazi ta` stimi billi ma kienx qed jinghata access lill-meter reader biex jiehu l-`actual readings`. Tenut kont li fil-post kienet qeghda ssir attivita` ndustrijali, l-istimi kienu baxxi. Ix-xhud kien mistoqsi jekk wara li saret il-kawza l-attur kienx ghamel pagamenti. Huwa wiegeb illi l-hlasijiet li ghamel kien dwar kontijiet ohra mhux dwar dak mertu tal-kawza. Il-posizzjoni fl-10 ta` Lulju 2012 kienet illi l-attur kellu jaghti €103,532.15 ; minnhom €57,431.10 kienu dawk relattivi ghall-kawza tal-lum.

Joseph Pandolfino – Chief Financial Officer tal-konvenuta bejn Frar 2004 u April 2009 – xehed li fuq l-istimi li kienu qeghdin johorgu, l-atturi ma kienx qed ihallas regolarment.

Ikkunsidrat :

III. Il-preskrizzjoni

Fir-raba` domanda, l-attur talab lill-Qorti *tiddikjara li certu ammonti dovuti mill-attur lill-Korporazzjoni konvenuta (jekk ikun il-kaz) huma preskritti bil-preskrizzjoni kwinkwennali.* Imbaghad fl-ewwel eccezzjoni ghall-kontrotalba, l-attur eccepixxa li *certu ammonti li qed jintalbu minghandu mill-Korporazzjoni konvenuta rikonvenzjonanti huma preskritti bil-preskrizzjoni kwinkwennali ai termini tal-Artikolu 2156(f) tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta` Malta.*

1. L-onus tal-prova

Fis-sentenza taghha tat-30 ta` Ottubru 2003 fil-kawza **"Stencil Pave (Malta) Ltd vs Deguara et noe**" din il-Qorti (**PA/JRM**) irriteniet illi –

"hija regola ewlenija fil-procedura li l-prova li l-azzjoni hija preskritta trid issir minn min iqanqal l-eccezzjoni, u ghalkemm il-parti attrici tista` tressaq provi biex tittanta xxejjen dawk tal-parti mharrka billi tmeri li ghadda z-zmien jew billi ggib `il quddiem provi li juru li l-preskrizzjoni kienet sospiza jew interrotta, il-piz jaqa` principalment fuq min jallega l-preskrizzjoni. Hi l-parti mharrka li trid tipprova li l-parti attrici ghaddhielha z-zmien utli biex tressaq il-kawza, u dan minn zmien minn meta dik il-kawza setghet titressaq".

(ara wkoll "**Holland noe vs Chetcuti**" – Qorti tal-Appell – 25 ta` Frar 2000 ; "**Vella vs Cefai**" – Qorti tal-Appell - 5 ta` Ottubru 2001 ; "**Portelli vs Psaila" -** Prim`Awla tal-Qorti Civili - 29 ta` Mejju 2003 ; "**Causon noe vs Sheibani**" – Qorti tal-Kummerc – 4 ta` Dicembru 1987 ; "**Camilleri vs Frendo**" (Kollezz. Vol. XII.144) ; "**Borg vs Testaferrata Bonici**" – Qorti tal-Appell – 24 ta` Marzu 1958).

In partikolari fis-sentenza "**Causon vs Sheibani noe**" il-Qorti qalet illi –

"*min jeccepixxi l-preskrizzjoni hu obbligat li jaghmel prova sodisfacenti tad-data meta l-perijodu tal-preskrizzjoni jibda jiddekorri ghaliex diversament il-Qorti qatt ma tkun f`posizzjoni li tikkonstata jekk il-perijodu applikabbli tal-preskrizzjoni jkunx iddekorra jew le*".

Wara li l-eccipjent jaghmel il-prova, ikun imbaghad imiss lill-attur illi jipprova illi l-kors tal-preskrizzjoni ma jkunx ghadda (ara "**Calleja vs Vella**" – Qorti tal-Appell – 15 ta` April 1964).

2. <u>Tifsira restrittiva</u>

Il-preskrizzjoni ghandha tinghata nterpretazzjoni restrittiva u ghalhekk jekk ikun jezisti xi dubbju dwar l-applikabilita` taz-zmien preskrittiv, dak id-dubbju ghandu jmur kontra min ikun eccepixxa l-preskrizzjoni ("**<u>Alf Mizzi & Sons (Marketing) Limited vs Dismar Company Limited</u>**" deciza minn din il-Qorti fit-12 ta` Ottubru 2004, u **"<u>Ellul noe vs Vella noe</u>"** deciza mill-Qorti tal-Appell fit-8 ta` Mejju 2001).

Il-preskrizzjoni hija istitut li min-natura tieghu, irid jitqies fil-limiti stretti li tapplika ghalih il-ligi, u jitfisser dejjem b`mod li ma jgibx fix-xejn il-ghan li ghandu jsir haqq fuq is-sustanza tal-kwistjoni.

3. <u>Dekorrenza</u>

<u>L-Art 2137 tal-Kap.16</u> jaqra hekk –

Bla hsara ta` disposizzjonijiet ohra tal-ligi, il-preskrizzjoni ta` azzjoni tibda minn dakinhar li din l-azzjoni tista` tigi ezercitata minghajr ma jittiehed qies ta` l-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha l-azzjoni tmiss.

Huwa principju tad-dritt illi d-data li taghti bidu ghall-preskrizzjoni hi determinabbli oggettivament ("**<u>Scicluna vs Tracey</u>**" : Qorti tal-Appell : 22 ta` Gunju, 1900 [Vol.XVII.I.151] ; u "**<u>Caruana vs Runza</u>**" – PA - 7 ta` Mejju, 1999).

L-awturi **Baudry-Lacantinerie u Tissier** (*Trattato Teorico-Pratico di Diritto Civile : Della Prescrizione* - Cap XII, para 364 pag 279) jaffermaw illi –

"Quanto alla prescrizione estintiva, il suo corso comincia in principio a partire dal giorno in cui e` nato il diritto o l`azione che e` destinata ad estinguere."

Izjed `l quddiem (para 393 bis, pag 306, op.cit.) ighidu hekk –

"La prescrizione estintiva in materia di diritti eventuali non decorre evidentemente se non dopo il verificarsi dell`evento che fa nascere il diritto rimasto finallora puramente eventuale"

4. **Interruzzjoni**

L-interruzjoni tal-preskrizzjoni tkun tirrizulta jekk issir il-prova tal-presentata u notifika ta` att gudizzjarju kontra d-debitur (ara l-**Art 2128 tal-Kap 16**). Inkella ssir il-prova li bl-imgieba tieghu, id-debitur iqieghed lilu nnifsu go sitwazzjoni li tirrendi nkompatibbli l-posizzjoni guridika tieghu mal-presunzjoni kostitwenti l-bazi tal-preskrizzjoni ; provi dawn li jispettaw lill-attur.

Ir-rikonoxximent tad-debitur isir jew permezz ta` xi dikjarazzjoni esplicita jew bi kwalsiasi fatt iehor li jimplika l-ammissjoni ta` l-ezistenza tad-dritt ; il-hlas akkont huwa ezempju (ara l-**Art 2134 tal-Kap 16**). Ir-rikonoxximent tad-dritt ghall-fini ta` l-interruzzjoni tal-preskrizzjoni jikkonfigura fir-rekwiziti tal-volontarjeta`, tal-konsapevolezza, ta` l-inekwivocita`, ta` l-esternazzjoni : rekwiziti dawn li jehtieg li jezistu flimkien fl-istess att.

L-**Art 2109(1) tal-Kap 16** testwalment jipprovdi illi "*r-rinunzja ghall-preskrizzjoni tista` tkun espressa jew tacita*". Fil-kaz ta` rinunzja espressa din trid tirrizulta minn espressjonijiet cari u univoci (ara : **Kollez. Vol. XXXVIII.III.723 ; Kollez. Vol. XXIX.I.755 ; Kollez. Vol XLIII.II.744 ; Kollez. Vol. XLV.II.632 ;** "**Victor Calleja noe vs Nazzareno Vassallo et noe**" : Qorti tal-Appell – 5 ta` Ottubru 1998). Fil-kaz ta` rinunzja tacita din ghandha tigi nterpretata tant restrittivament illi mill-fatti li minnhom dik ir-rinunzja trid tigi dezunta ma tkunx tista` tingibed kongettura ohra hlief il-propozitu evidenti tar-rinunzja [ara l-Art 2109(2) tal-Kap 16 ; "**Michele Tabone et vs Emmanuele Sammut noe**" : Prim`Awla tal-Qorti Civili - 10 ta` Ottubru 1950 ; u "**Carmelo Galea vs Dottor Albert Camilleri noe**" : Qorti tal-Appell : 18 ta` Marzu 1977].

Fejn id-debitur ma jichadx id-dejn imma sempliciment jikkontesta l-quantum ta` l-ammont dovut allegat mill-kreditur, id-debitur ikun qieghed jinterrompi u tacitament jirrinunzja ghall-preskrizzjoni li tkun qed tiddekorri ("**Anthony Fenech et noe vs John Saliba**" : Qorti tal-Kummerc : 21 ta` April 1971).

5. Risultanzi

Hija l-fehma konsiderata tal-Qorti li l-aqwa prova ghar-rigward tal-kwistjoni tal-preskrizzjoni huma Dok GV1, Dok EN1 u Dok EN2.

Stabbilit illi l-preskrizzjoni eccepita hija dik tal-hames snin skond l-Art 2156(f) tal-Kap 16 jirrizulta minn dawn id-dokumenti :-

i) Illi bejn l-10 ta` Novembru 1993 u 19 ta` Frar 2005, il-kont tela` minn Lm10.13 ghal Lm1714.15.

ii) Illi matul din il-firxa ta` ftit anqas minn 13-il sena, diversi kienu l-pagamenti li saru mid-debitur. Fost ohrajn sar : pagament ta` Lm68.15 fit-23 ta` Ottubru 1997 ; hlas ta` Lm500 fit-12 ta` Lulju 2001 ; hlas ta` Lm500 fl-1 ta` Marzu 2004 ; u serje ta` tmien pagamenti bejn il-21 ta` Gunju 2004 u 17 ta` Frar 2005.

iii) Illi bejn hlas u iehor qatt ma nqabzu l-hames snin ;

iv) Illi sar pagament akkont ta` Lm150 fid-29 ta` Marzu 2005 meta l-bilanc kien ta` Lm2564.15 segwit minn pagament iehor ta` Lm150 fil-25 ta` April 2005. Il-bilanc gie jaqra Lm2414.15.

iv) Illi fit-2 ta` Mejju 2005, il-kont zdied bi Lm28,497.80 sabiex gie jaqra Lm30,911.95.

v) Illi wara din iz-zieda, saru erba` pagamenti : l-ewwel tnejn ta` Lm150 rispettivament fit-2 ta` Awissu 2005 u 17 ta` Ottubru 2005 ; u tnejn ta` Lm200 kull wiehed rispettivament fid-19 ta` Dicembru 2005 u 3 ta` Frar 2006. Il-bilanc kien Lm31,703.69 fis-27 ta` Frar 2006 u baqa` tiela` ghal Lm32,042.78 fid-19 ta` Dicembru 2006.

vi) Illi l-konvenuta pprezentat il-kontrotalba fit-8 ta` Frar 2007.

Fuq l-iskorta ta` dawn il-fatti oggettivi u mhux kontradetti mill-attur, ma jirrizultax li fuq l-ammont pretiz mill-konvenuta fil-kontrotalba ghaddiet il-preskrizzjoni tal-hames snin ghaliex kif diga` kien spjegat l-attur matul is-snin ghamel diversi pagamenti akkont. B`hekk irrikonoxxja l-kreditu u kiser il-preskrizzjoni. Inoltre rrizulta li kompla jaghmel pagamenti anke wara li l-kont zdied f`daqqa fit-2 ta` Mejju 2005.

Ghal dawn ir-ragunijiet, il-Qorti qeghda <u>tichad</u> l-ewwel eccezzjoni tal-attur ghall-kontrotalba.

Ghall-istess ragunijiet, qeghda <u>tichad</u> ukoll ir-raba` talba tal-attur.

Ikkunsidrat :

IV. <u>It-talbiet l-ohra attrici</u>

1) <u>Generali</u>

Kull kaz ghandu jkun esaminat fuq il-mertu u l-fattispece partikolari tieghu. Dan ighodd ukoll fejn tidhol l-applikazzjoni tal-principji tad-dritt kif mifhuma fid-dottrina u fil-gurisprudenza. B`hekk il-gudikant ikun f`qaghda li jsahhah il-konvinzjoni u l-konkluzjonijiet tieghu. Ic-certezza morali li fuqha l-gudikant ghandu jibni l-motivazzjoni tal-gudizzju tieghu trid issib il-gustifikazzjoni taghha fl-ewwel lok fit-totalita` tal-provi u fit-tieni lok fil-qafas tal-preponderanza tal-probabilitajiet.

Bhala punt ta` dritt il-Qorti ssostni li fuq l-attur huwa mixhut li jipprova t-talbiet tieghu. Il-Qorti trid taccerta jekk l-attur issodisfax dak l-oneru bil-prova tal-legittimita` tal-pretensjoni tieghu ; jew inkella kellhiex il-Qorti tapplika r-regola ta` gudizzju li l-fatti allegati ma gewx sodisfacjentement pruvati (*non esse et non probari paria sunt*).

Fis-sentenza taghha tas-26 ta` Settembru 2013 fil-kawza "**Chef Choice Limited vs Raymond Galea et**", din il-Qorti (**PA/JRM**) qalet hekk :-

Illi l-Qorti tqis li, għalkemm il-grad ta` prova fil-proċediment ċivili m`huwiex wieħed tassattiv daqs dak mistenni fil-proċediment kriminali, b`daqshekk ma jfissirx li l-provi mressqa jridu jkunu anqas b`saħħithom. Il-prova

mistennija fil-qasam tal-proċediment ċivili ma tistax tkun sempliċi supposizzjoni, suspett jew konġettura, imam prova li tikkonvinċi lil min irid jagħmel ġudizzju (ara P.A. DS 13.2.2001 fil-kawża fl-ismijiet Nancy Caruana vs Odette Camilleri mhix pubblikata, imma f`dan ir-rigward, konfermata mill-Qorti tal-Appell fis-27.2.2004) …

Illi minbarra dan, il-parti attriċi għandha l-obbligu li tipprova kif imiss il-premessi għat-talbiet tagħha b`mod li, jekk tonqos li tagħmel dan, iwassal għall-ħelsien tal-parti mħarrka (App. Inf. JSP 12.1.2001 fil-kawża fl-ismijiet Hans J. Link et vs Raymond Merċieca). Il-fatt li l-parti mħarrka tkun ressqet verżjoni li ma taqbilx ma` dik imressqa mill-parti attriċi ma jfissirx li l-parti attriċi tkun naqset minn dan l-obbligu, għaliex jekk kemm-il darba l-provi ċirkostanzjali, materjali jew fattwali jagħtu piż lil dik il-verżjoni tal-parti attriċi, l-Qorti tista` tagħżel li toqgħod fuqha u twarrab il-verżjoni tal-parti mħarrka. Min-naħa l-oħra, il-fatt li l-parti mħarrka ma tressaqx provi tajba jew ma tressaq provi xejn kontra l-pretensjonijiet tal-parti attriċi, ma jeħlisx lil din milli tipprova kif imiss l-allegazzjonijiet u l-pretensjonijiet tagħha (App. Inf. PS 7.5.2010 fil-kawża fl-ismijiet Emanuel Ellul et vs Anthony Busuttil) ;

Illi huwa għalhekk li l-liġi torbot lill-parti f`kawża li tipprova dak li tallega (Art. 562 tal-Kap 12) u li tagħmel dan billi tressaq l-aħjar prova (Art. 559 tal-Kap 12) ;

Illi l-Qorti tqis li, iżda, bħalma jiġri f`każijiet bħal dawn, il-verżjonijiet tal-partijiet u ta` dawk li setgħu nvoluti magħhom ikunu tabilfors miżgħuda b`doża qawwija ta` apprezzament suġġettiv ta` dak li jkun ġara. Il-Qorti tifhem li kull

parti jkollha t-tendenza li tpinġi lilha nnifisha bħala l-vittma u l-parti l-oħra bħala l-ħatja, u dan jgħodd ukoll għall-verżjonijiet li jagħtu dawk il-persuni l-oħrajn li jkunu b`xi mod involuti fl-episodju. Huwa d-dmir tal-Qorti li tgħarbel minn fost dawn il-verżjonijiet kollha u minn provi indipendenti li jistgħu jirriżultaw il-fatti essenzjali li jistgħu jgħinuha tasal biex issib x`kien li tassew ġara u kif imxew l-affarijiet ;

Illi l-Qorti tifhem li, fil-kamp ċivili, il-piż probatorju m`huwiex dak ta` provi lil hinn mid-dubju raġonevoli (App. Inf. PS 7.5.2010 fil-kawża fl-ismijiet Emanuel Ellul et vs Anthony Busuttil). Iżda fejn ikun hemm verżjonijiet li dijametrikament ma jaqblux, u li t-tnejn jistgħu jkunu plawsibbli, il-prinċipju għandu jkun li tkun favorita t-teżi tal-parti li kontra tagħha tkun saret l-allegazzjoni (P.A. NC 28.4.2004 fil-kawża fl-ismijiet Frank Giordmaina Medici et vs William Rizzo et) Ladarba min kellu l-obbligu li jipprova dak li jallega ma jseħħlux iwettaq dan, il-parti l-oħra m`għandhiex tbati tali nuqqas u dan bi qbil mal-prinċipju li actore non probante reus absolvitur (P.A. LFS 18.5.2009 fil-kawża fl-ismijiet Col. Gustav Caruana noe et vs Air Supplies and Catering Co. Ltd. Min-naħa l-oħra, mhux kull konflitt ta` prova jew kontradizzjoni għandha twassal lil Qorti biex ma tasalx għal deċiżjoni jew li jkollha ddur fuq il-prinċipju li għadu kemm issemma. Dan għaliex, fil-qasam tal-azzjoni ċivili, l-kriterju li jwassal għall-konvinċiment tal-ġudikant għandu jkun li l-verżjoni tinstab li tkun waħda li l-Qorti tista` toqgħod fuqha u li tkun tirriżulta bis-saħħa ta` xi waħda mill-għodda proċedurali li l-liġi tippermetti fil-proċess probatorju (App. Ċiv. 19.6.2006 fil-kawża fl-ismijiet Emanuel Ċiantar vs David Curmi noe). Fit-twettiq ta` eżerċizzju bħal dak, il-Qorti hija marbuta biss li tagħti motivazzjoni kongruwa li tixhed ir-raġunijiet u l-kriterju tal-ħsieb li hija tkun ħaddmet biex tasal għall-fehmiet tagħha ta` ġudizzju fuq il-kwestjoni mressqa quddiemha (App. Inf. 9.1.2008 fil-kawża fl-ismijiet Anthony Mifsud et vs Victor Calleja et)

2) <u>L-ewwel u t-tieni talbiet</u>

Abbazi tal-assjem tal-provi, irrizulta li ghal diversi snin, fil-kontijiet li kienu qeghdin jinhargu lill-attur, il-konsum kien qed ikun indikat bhala stima mhux bhala *actual readings*. Ir-raguni li tat il-konvenuta kienet illi l-*meter reader* kien qed isib il-post maghluq.

Il-Qorti tirrileva illi hija storja jekk il-*meter reader* sab il-post maghluq f`okkazjoni wahda sporadika, izda li jibqa` jsib il-post maghluq ghal snin shah hija storja ohra. Huwa evidenti illi mil-lat ta` metodu u ta` logistika, x`imkien kien hemm nuqqas ta` komunikazzjoni interna serja hafna bejn id-diversi setturi tal-konvenuta. Kien hemm ukoll nuqqas ta` komunikazzjoni esterna daqstant karenti bejn il-konvenuta u l-attur. Jekk ma kienux qeghdin jittiehdu *actual readings* ripetutament, l-icken haga li kellha taghmel il-konvenuta kienet li taghmel kuntatt tempestiv mal-konvenut ; almenu mill-process jirrizulta li l-unici zewg ittri li nkitbu lill-attur kien fl-2006 meta l-problema kienet ilha tingema` s-snin. L-attur ukoll kellu tieghu ; mill-kontijiet kellu jirrizultalu li l-konsum kien qed johrog bhala stima u ghalhekk kien fl-interess tieghu li jirregolarizza s-sitwazzjoni tieghu.

Senjalat dan il-*laissez-faire* fl-imgieba tal-partijiet, huwa stabbilit abbazi tal-provi akkwiziti li l-kontijiet bl-*actual readings* fil-verita` ma gewx ikkontestati mill-attur. Anzi gew ippruvati bix-xiehda ta` rapprezentanti tal-konvenuta. Tabilhaqq li dawn il-kontijiet issorprendew lill-attur, ghax forsi gew fi zmien meta ma kienx qed jistenniehom, pero` fl-istess waqt minn l-ebda prova ma rrizulta li l-*actual readings* li fuqhom hareg il-kont kienu zbaljati.

Ghalhekk fuq bilanc ta` probabilitajiet, il-Qorti ssib li l-attur mhux irrikonoxxa li huwa debitur tal-konvenuta meta l-kontijiet kienet stimi bil-pagamenti li kien jaghmel, izda baqa` jaghmel il-hlasijiet, anke wara li rcieva l-kontijiet bl-*actual readings.*

Fic-cirkostanzi, il-Qorti hija tal-fehma li l-ewwel talba ma tistax tkun milqugha.

Jekk rinfaccjat bir-realta` tal-fatti, l-attur se jippersisti fir-rifjut tieghu li jonora l-obbligu tal-pagament versu l-konvenuta, ma jistax l-attur jippretendi li l-konvenuta biss tibqa` obbligata. Del resto l-**<u>Art 67</u>** tar-Regolamenti fuq il-Provvista ta` l-Elettriku huwa car : *Jekk kont jew talba ghall-hlas, debitament prezentata lill-konsumatur, ma tithallasx fi zmien erbatax-il jum minn mindu tigi prezentata ... il-provvista tal-kurrent f`dak il-kont u f`kull kont iehor li jkun f`isem l-imsemmi konsumatur tista` tigi sospiza minghajr ma jinghata ebda avviz minn qabel.* Il-Qorti tirrimarka wkoll li kemm damu johorgu kontijiet fuq stimi, u anke wara, il-post tal-attur baqa` jintuza ghall-finijiet kummercjali, u ghalhekk l-attur ma ghandu l-ebda skuzanti li gew addebitati kontijiet meta l-post ma kienx qed jintuza.

Ghar-rigward tat-**<u>tieni talba</u>**, irrizulta li l-ammont kif ridott huwa dak tassew dovut mill-attur ; il-ghala saret ir-riduzzjoni, irrizulta mid-depozizzjoni tar-rapprezentanti tal-konvenuta. Fil-verita` gara li fl-ammont originarjament pretiz kienu mposti *surcharge* u VAT meta dawn ma kienux dovuti. Fl-istess waqt l-ammont ridott b`ebda mod ma jqarreb minimament lejn il-pretensjoni tal-attur, li ghalhekk **<u>qeghda tkun michuda wkoll</u>**.

3) <u>It-tielet talba</u>

Ghar-ragunijiet diga` mfissra, ma hemm l-ebda ammont li l-Qorti ghandha tillikwida bhala dovut mill-attur stante li l-ammont ridott u ndikat fil-kontrotalba rrizulta li huwa dovut.

Ghalhekk it-tielet talba qeghda tkun <u>rigettata</u>.

4) <u>Il-hames talba</u>

Hija l-fehma konsiderata tal-Qorti li din it-talba ma gietx ippruvata.

Kien jispetta lill-attur li jaghmel il-prova tal-fondatezza ta` dik it-talba.

Il-Qorti qieset dak li jghidu r-Regolamenti fuq il-Provvista ta` l-Elettriku u minn imkien ma jirrizulta dak li qieghed jallega l-attur.

Di piu` il-kuntratt bejn il-partijiet kien bilaterali u ghalhekk kien jinkombi mhux biss lill-konvenuta li tohrog bhala norma kontijiet regolari u korretti, izda lill-attur li bhala konsumatur illi jinsisti li johorgu kontijiet attwali mhux stimi. Ma jistax jimputa nadempjenza lill-konvenuta meta n-nuqqas tieghu jirrizulta ppruvat.

Ghalhekk il-hames talba qeghda tkun respinta.

5) Is-sitt, is-seba` u t-tmien talbiet

Mhuwiex ippruvat illi l-konvenuta kienet kontrattwalment inadempjenti fil-konfront tal-attur u ghalhekk ma hemmx lok ghal dikjarazzjoni ta` responsabilita` ghad-danni fil-konfront tal-attur. Ghax hu hekk, ma hemmx lok la ghal-likwidazzjoni tad-danni u lanqas ghal hlas ta` danni.

Ghalhekk il-hames talba qeghda tkun respinta.

6) Id-disa` talba

Ghalkemm mal-atti akkwiziti ma kenitx prezentata mqar kopja tal-atti tal-mandat ta` inibizzjoni, mankanza ohra tal-attur, il-Qorti tirrileva li l-mandat hareg bhala mizura kawtelatorja. Abbazi tad-decizjoni li hadet dwar it-talbiet precedenti tal-attur, il-Qorti mhijiex sejra tikkonferma l-effetti tal-mandat.

Ghalhekk id-disa` talba qeghda tkun michuda wkoll.

Ikkunsidrat :

V. Il-kontrotalba

Respinta l-ewwel eccezzjoni ghall-kontrotalba, il-Qorti diga` kellha okkazjoni illi waqt li kienet qeghda tqis it-talbiet attrici tittratta t-tieni eccezzjoni tal-attur ghall-kontrotalba.

Il-Qorti ghalhekk tirribadixxi li saret il-prova sal-grad rikjest mil-ligi illi l-ammont **ridott** pretiz mill-konvenuta huwa dak dovut mill-attur.

Ghalhekk it-tieni eccezzjoni qeghda tkun parzjalment milqugha.

Decide

Ghar-ragunijiet kollha premessi, il-Qorti qeghda taqta` u tiddeciedi din il-kawza billi :-

Tilqa` l-eccezzjonijiet tal-korporazzjoni konvenuta ghat-talbiet tal-attur.

Tichad it-talbiet kollha tal-attur.

Tichad l-ewwel eccezzjoni tal-attur ghall-kontrotalba.

Tilqa` parzjalment it-tieni eccezzjoni tal-attur ghall-kontrotalba.

Tilqa` l-ewwel talba rikonvenzjonali parzjalment billi tiddikjara li l-attur ghandu jhallas lill-korporazzjoni konvenuta l-ammont ridott ta` sebgha u hamsin elf erba` mija wiehed u tletin Ewro ghaxar centezmi (€57,431.10) ekwivalenti ghal erbgha u ghoxrin elf sitt mija hamsa u

hamsin lira sbatax-il centezmu (Lm24,655.17) rapprezentanti l-konsum ta` kurrent elettriku fil-fond kummercjali International Plastics, Triq il-Handaq, Qormi, skond kont numru 206742440 li huwa registrat fuq l-attur.

Riferibbilment ghat-tieni talba rikonvenzjonali, tikkundanna lill-l-attur sabiex ihallas lill-korporazzjoni konvenuta l-ammont ta` sebgha u hamsin elf erba` mija wiehed u tletin Ewro ghaxar centezmi (€57,431.10) ekwivalenti ghal erbgha u ghoxrin elf sitt mija hamsa u hamsin lira sbatax-il centezmu (Lm24,655.17) rapprezentanti l-konsum ta` kurrent elettriku fil-fond kummercjali International Plastics, Triq il-Handaq, Qormi, skond kont numru 206742440 li huwa registrat fuq l-attur, bl-imghax legali b`effett mil-lum sad-data tal-effettiv pagament.

Tordna lill-attur sabiex ihallas l-ispejjez kollha relattivi ghat-talbiet tieghu u ghall-eccezzjonijiet tal-korporazzjoni konvenuta ghal dawk it-talbiet.

Tordna li l-ispejjez tat-talbiet rikonvenzjonali u tal-eccezzjonijiet ghall-kontrotalba jithallsu in kwantu ghal kwart mill-korporazzjoni konvenuta u in kwantu ghal tliet kwarti mill-attur.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------